

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาครั้งนี้ เพื่อศึกษาการดำเนินงานโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค 3 การศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาจากครูใหญ่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 57 นาย และครูที่รับผิดชอบโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จำนวน 57 นาย ในปีการศึกษา 2547 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามซึ่งสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การผลิตอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ ประเภทเนื้อ ถั่วเมล็ดแห้ง พืชผักและผลไม้ การถนอมอาหารที่เหลือใช้เพื่อเก็บไว้ในฤดูที่ขาดแคลน การประกอบอาหารกลางวันและอาหารเสริมที่มีคุณค่าและถูกสุขลักษณะและการจัดการเรียนการสอนเรื่องการเกษตรและโภชนาการในโรงเรียนผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมด นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ร้อยละและความถี่และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ความเรียง ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

การดำเนินงานโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในกิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรมีการดำเนินการจัดหาน้ำเพื่อใช้ในการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ของโรงเรียนในลักษณะที่แตกต่างกันตามสภาพพื้นที่ ภูมิประเทศโดยโรงเรียนที่ทำการศึกษามากกว่าครึ่งตั้งอยู่บนภูเขาจึงต้องอาศัยแหล่งน้ำในระบบประปาภูเขา นอกนั้นจะเป็นระบบประปาหมู่บ้านและระบบชลประทานเป็นส่วนน้อย ปัญหาที่พบในการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร โรงเรียนส่วนใหญ่ปริมาณน้ำจากระบบประปาภูเขาจะมีปริมาณลดลง และขาดแคลนในช่วงฤดูแล้งของทุก ๆ ปี นอกจากนั้นโรงเรียนยังขาดสิ่งที่จะเก็บกักน้ำไว้ใช้ในช่วงที่มีความจำเป็นและขาดแคลนระบบท่อประปามีปัญหาจากการอุดตันของเศษหิน กรวด ทราย ใบไม้ใบหญ้าที่ไหลเข้าท่อในฤดูฝน และระบบท่อประปาภูเขาถูกสัตว์เลี้ยงเหยียบย่ำได้รับความเสียหาย สำหรับข้อเสนอแนะคือ ควรมีการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำรวจ วางแผน และสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาแหล่งน้ำให้มีปริมาณที่เพียงพอต่อความต้องการตลอดปี ควรขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำที่กักเก็บน้ำไว้ใช้เป็นการแก้ปัญหาระยะสั้น เช่น ขุดสระ สร้างถังที่กักเก็บน้ำควรมีการสร้างจิตสำนึก

ให้แก่ประชาชนให้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ป่าไม้อันเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร มีการปลูกต้นไม้ในพื้นที่และโอกาสที่เหมาะสม ควรแก้ไขระบบท่อประปาภูเขาไม่ให้เกิดการอุดตันและแตกเสียหาย เช่น ทำที่ค้ำตะกอนและมีการฝังกลับท่อประปา

กิจกรรมการผลิตอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการประเภทเนื้อ ถั่วเมล็ดแห้ง พืช ผักและผลไม้ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค 3 มีการดำเนินการปลูกพืชผักผลไม้ทุกโรงเรียน ผลของการผลิตประเภทเนื้อสัตว์มีโรงเรียนที่สามารถผลิตได้เพียงพอต่อความต้องการเกินกว่าครึ่งหนึ่ง ส่วนผลผลิตประเภทถั่วเมล็ดแห้งมีโรงเรียนที่สามารถผลิตได้ในปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการน้อย สำหรับการผลิตประเภทผลไม้มีโรงเรียนที่สามารถผลิตได้เพียงพอกับความต้องการเป็นจำนวนครึ่งหนึ่งของโรงเรียนทั้งหมด และการผลิตประเภทพืชผักโรงเรียนส่วนใหญ่สามารถผลิตได้ในปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการ ปัญหาที่พบในการผลิตประเภทเนื้อสัตว์ คือการแพร่ระบาดของโรคใช้หัวคนกและได้รับการสนับสนุนพันธุ์สัตว์ไม่ต่อเนื่องแนวทางแก้ไขปัญหาคควรมีการพิจารณาวางแผนเลี้ยงสัตว์ที่ไม่ได้รับผลกระทบจากใช้หัวคนก เช่น กบ กระจาด ปลา สุนัข ควรมีการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานเลี้ยงสัตว์ให้เป็นไปตามแผนงาน และงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุน สำหรับการผลิตถั่วเมล็ดแห้ง พืชผักและผลไม้มีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ในการเพาะปลูกมีน้อย สภาพพื้นที่ไม่เหมาะสม ลาดชัน และได้รับการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชผักคือคุณภาพ ไม่ตรงตามความต้องการ ข้อเสนอแนะคือ โรงเรียนควรมีการจัดหาพื้นที่เพาะปลูกให้เพียงพอและเหมาะสมกับปริมาณนักเรียน หรือขอใช้พื้นที่ของผู้ปกครอง หรือแจกจ่ายเมล็ดพันธุ์พืชผักให้แก่ผู้ปกครองนำไปปลูกแล้วมีการแบ่งผลผลิตให้กับทางโรงเรียน และควรมีการประสานงาน ร่วมวางแผนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชผักอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง

กิจกรรมการถนอมอาหารที่เหลือใช้เพื่อเก็บไว้ใช้ในฤดูที่ขาดแคลน ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังกัดกองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค 3 โรงเรียนส่วนใหญ่มีการสร้างความรู้ความเข้าใจในการถนอมอาหารให้แก่ครูนักเรียนและผู้ปกครอง โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถถนอมอาหารได้เนื่องจากมีผลผลิตที่เหลือจากการประกอบอาหารและรับประทานน้อย บางโรงเรียนยังไม่มีเพียงพอกับความต้องการสำหรับโรงเรียนที่มีผลผลิต

เหลือจากการประกอบอาหารและรับประทานสามารถดำเนินการถนอมอาหารได้นั้น ทั้งนักเรียน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดำเนินการตั้งแต่ขั้นตอนการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ การเตรียมวัตถุดิบ การดำเนินการจัดทำและดูแลรักษา ปัญหาที่พบโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีผลผลิตเหลือที่จะนำมาถนอมอาหารได้เนื่องจากผลผลิตที่ผลิตได้มีน้อย ขาดวัสดุในการดำเนินการเช่น ไร่ ปุ๋ย หม้อ ไห ผู้ดำเนินการขาดความรู้ ทักษะในการจัดทำ ทำให้การถนอมอาหารเกิดการเน่าเสีย ข้อเสนอแนะคือ ทุกโรงเรียนควรดำเนินการปลูกพืชผัก เลี้ยงสัตว์ให้ได้ผลผลิตที่มากกว่าเดิมเพื่อสามารถนำผลผลิตที่เหลือใช้มาถนอมอาหารเก็บไว้ใช้ในฤดูที่ขาดแคลน นอกจากนั้นควรจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชผักและพันธุ์สัตว์ให้ผู้ปกครองนำไปปลูกและเลี้ยงที่บ้านแล้วแบ่งปันผลผลิตให้กับโรงเรียนอันเป็นการเพิ่มผลผลิตอีกทางหนึ่ง ทางโรงเรียนควรประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขอรับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการใช้ถนอมอาหาร ทางโรงเรียนควรมีการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรับทราบปัญหาของโรงเรียนมีการร่วมวางแผนร่วมปฏิบัติอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง

กิจกรรมการประกอบอาหารกลางวันและอาหารเสริมที่มีคุณค่าและถูกสุขลักษณะ ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค 3 โรงเรียนส่วนใหญ่จัดให้มีการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักโภชนาการแก่ผู้ปกครองที่มาร่วมประกอบอาหารกลางวันทุกโรงเรียนสามารถประกอบเลี้ยงอาหารกลางวันและอาหารเสริมนมได้ครบทุกวัน โรงเรียนส่วนใหญ่มีอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ในการประกอบเลี้ยงอาหารกลางวันเพียงพอและเหมาะสม ปัญหาในการดำเนินการประกอบเลี้ยงอาหารกลางวันและอาหารเสริมที่มีคุณค่าและถูกสุขลักษณะ ได้แก่โรงเรียนส่วนใหญ่ตั้งอยู่บนภูเขา ในถิ่นทุรกันดาร การขนส่งวัตถุดิบที่จำเป็นในการประกอบอาหาร เช่น ข้าวสาร น้ำตาล เครื่องปรุง ฯลฯ ที่ไม่สามารถผลิตได้เองในโรงเรียนเป็นไปด้วยความยากลำบากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูฝนและปัญหาอีกประการหนึ่งคือ โรงเรียนได้รับนมผงในปริมาณที่มากในแต่ละภาคเรียน ทำให้เกิดปัญหาสำหรับบางโรงเรียนที่มีอาคารคับแคบในการจัดเก็บและได้รับความเสียหายจากการถูกสัตว์กัดแทะถุงบรรจุ ทำให้เกิดความเสียหายและเสื่อมคุณภาพและในบางโรงเรียนยังมีปัญหาที่มีนักเรียนในปริมาณที่เพิ่มขึ้นทำให้อาคารที่ใช้ในการประกอบเลี้ยงอาหารกลางวันคับแคบ ข้อเสนอแนะคือ ทางโรงเรียนควรมีการวางแผนจัดซื้อวัตถุดิบที่สามารถซื้อและเก็บไว้ได้ก่อนที่จะถึงฤดูฝนอันเป็นช่วงการขนส่งที่ลำบากนอกจากนั้น โรงเรียน

ควรจัดทำที่เก็บนมผงให้มีฉฉฉฉและเหมาะสม สามารถที่จะป้องกันสัตว์ที่จะมากัดแทะ และเกิดความชื้นหรือประสานหน่วยงานต้นสังกัดในการรับทราบปัญหา และช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาโดยการเก็บนมผงไว้ส่วนกลาง และจัดส่งให้โรงเรียนตามความจำเป็นที่จะต้องใช้ในแต่ละเดือน ส่วนปัญหาเรื่องอาคารสถานที่ควรมีการเสนอข้อมูลปัญหาและความต้องการให้ผู้บังคับบัญชาทราบ เพื่อดำเนินการพิจารณาจัดสรรงบประมาณในการปรับปรุงให้เหมาะสมและเพียงพอกับความต้องการของโรงเรียน

กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนเรื่องการเกษตรและโภชนาการในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค 3 ทุกโรงเรียนได้จัดให้มีการเรียนการสอนในเรื่องการเกษตรและโภชนาการเพิ่มเติมจากเนื้อหารายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้ในหลักสูตร ซึ่งทางโรงเรียนจะเน้นการมีส่วนร่วมและการลงมือปฏิบัติจริง นักเรียนสามารถนำความรู้เรื่องการเกษตรและโภชนาการในชีวิตประจำวันได้ ทั้งนักเรียนและผู้ปกครองมีความพึงพอใจในการดำเนินงานโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันของโรงเรียน ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนเรื่องการเกษตรและโภชนาการ ได้แก่ ครูผู้สอนไม่มีวุฒิครูทำให้ขาดทักษะ ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนการสอน บางโรงเรียนขาดสื่อ อุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ในการประกอบการจัดการเรียนการสอน ข้อเสนอแนะคือ หน่วยงานต้นสังกัดควรประสานหน่วยงานที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องให้รับทราบปัญหาและข้อจำกัดในการจัดการเรียนการสอน แล้วร่วมกันวางแผนและจัดการฝึกอบรมในเรื่องที่เป็นปัญหาอย่างจริงจัง หรืออีกแนวทางหนึ่ง ทุกโรงเรียนจะดำเนินกิจกรรมการเกษตร มีการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และประกอบเลี้ยงอาหารกลางวันเหมือนกันทุกโรงเรียน ควรให้ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการจัดทำแผนการสอนดำเนินจัดทำแผนการสอนร่วมกับครูผู้สอนเพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรมีการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีความรู้ในการจัดทำสื่อการเรียนการสอนมาช่วยเหลือสนับสนุนในการจัดทำสื่อให้ความรู้แก่ครูผู้สอนของโรงเรียน

อภิปรายผล

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำให้ทราบถึงการดำเนินงาน โครงการเกษตรเพื่ออาหารวันในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค 3 ตลอดจน ปัญหาและข้อเสนอแนะจากครูใหญ่และครูที่รับผิดชอบโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน ได้มี ประเด็นที่น่าสนใจ ดังจะได้นำมาอภิปรายดังนี้ คือ

การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ครูใหญ่และครูที่รับผิดชอบโครงการเกษตรเพื่อ อาหารกลางวันในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค 3 เห็นว่า โรงเรียนส่วนใหญ่อาศัยน้ำประปาภูเขาในกิจกรรมการเกษตรซึ่งน้ำมี คุณภาพเหมาะสมในการนำมาใช้ในการเลี้ยงสัตว์และรดน้ำพืชผักและไม้ผล โรงเรียน เกือบครึ่งหนึ่งของโรงเรียนทั้งหมดปริมาณน้ำไม่เพียงพอกับความต้องการ แสดงให้เห็นว่าน้ำจาก ระบบประปาภูเขาเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในสังกัดกองบังคับ การตำรวจตระเวนชายแดน ภาค 3 ที่ตั้งอยู่บนภูเขาตามแนวชายแดนทางภาคเหนือประเทศ ไทยนำมาใช้ในเลี้ยงสัตว์และปลูกพืชผักและไม้ผล บางโรงเรียนจะมีปัญหาในเรื่อง ปริมาณที่ไม่เพียงพอกับความต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูแล้งที่ปริมาณน้ำ ไม่เพียงพอกับความต้องการ ทำนองเดียวกันกับ ไพบุลย์ พุททวงศ์ (2542) ได้ศึกษาการ บริหารโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนกัณฑ์การสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน พบว่า การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนที่มีการเลี้ยงสัตว์ ปลูกพืช นั้น ปัญหาที่ประสบคือขาดแคลนน้ำในการดำเนินงาน และ สมพงษ์ แสนยาเกียรติคุณ (2537) ได้ศึกษาสภาพการจัดอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตชุมชนภูเขาในจังหวัด เชียงใหม่ พบว่าโรงเรียนขาดแคลนน้ำมาทำการรดพืชผัก เนื่องจากโรงเรียนตั้งอยู่บนภูเขา นอกจากนั้นโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน การพัฒนาแหล่งน้ำแต่ทางโรงเรียนอาศัยผู้ปกครองและคนในชุมชนให้ความช่วยเหลือซึ่งสอดคล้องกับสำนักโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี (2545) ที่ระบุไว้ใน โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันว่าในการดำเนินงานมุ่งเน้นให้นักเรียน ครูและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดทำกรเกษตรใน โรงเรียนแล้วนำผลผลิตมาประกอบอาหารกลางวัน

ในการผลิตอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ ประเภทเนื้อ ถั่วเมล็ดแห้ง พืชผักและผลไม้ ครูใหญ่และครูที่รับผิดชอบโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค 3 เห็นว่า การผลิตถั่วเมล็ดแห้งของโรงเรียน ส่วนใหญ่ผลิตได้ไม่เพียงพอกับความต้องการ การผลิตพืชผักและผลไม้ก็เช่นกันยังมีบางโรงเรียนที่ผลิตได้ไม่เพียงพอกับความต้องการในการใช้ประกอบอาหารและรับประทาน เนื่องจากมีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่เพาะปลูกมีน้อยไม่สอดคล้องกับอัตราส่วนต่อจำนวนนักเรียน มีความลาดชัน ขาดความอุดมสมบูรณ์ไม่เหมาะสมกับการเพาะปลูกทำให้ได้ผลผลิตน้อย แสดงให้เห็นว่าการผลิตอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค 3 ยังเป็นปัญหาต่อการดำเนินงานเนื่องจากไม่สามารถผลิตให้ได้เพียงพอกับความต้องการ สาเหตุเนื่องมาจากพื้นที่ในการเพาะปลูกมีน้อยและปริมาณน้ำไม่เพียงพอกับความต้องการโดยเฉพาะฤดูแล้งของทุกปี ตรงกับสมพงษ์ แสนเกียรติคุณ (2537) ได้ศึกษาสภาพการจัดอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตชุมชนไทยภูเขาในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าโรงเรียนที่มีพื้นที่เพาะปลูกน้อย ขาดแคลนน้ำมาทำการรดพืชผักและเลี้ยงสัตว์เนื่องจากโรงเรียนตั้งอยู่บนภูเขา พื้นที่ไม่เหมาะสมกับการเกษตร ผลผลิตได้ปริมาณน้อยไม่เพียงพอกับความต้องการ และประยุทธ์ ศรีทิพย์ (2534) ได้ศึกษาการประเมินโครงการพัฒนากิจการเรียนการสอนเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำพูน พบว่าโรงเรียนอยู่ในเขตพื้นที่กันดารขาดน้ำดื่ม น้ำใช้และน้ำทำการเกษตรในบางฤดูกาล พื้นที่ของโรงเรียนมีความลาดชัน เป็นหิน กรวด ทราย บางแห่งมีพื้นที่คับแคบไม่เพียงพอต่อการจัดการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน

สำหรับการดำเนินการถนอมอาหารที่เหลือใช้เก็บไว้ใช้ในฤดูที่ขาดแคลน ครูใหญ่และครูที่รับผิดชอบโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค 3 เห็นว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีการสร้างความรู้ความเข้าใจ ให้แก่ครู นักเรียนและผู้ปกครองโดยการฝึกอบรม ศึกษาจากเอกสารหรือการทัศนศึกษาดูงานเป็นประจำทุกปี แต่การถนอมอาหารของบางโรงเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดวัสดุอุปกรณ์ เช่น โอ่ง ปิ๊บ หม้อ ไห แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค 3 เห็นความสำคัญในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการถนอมอาหารให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการดำเนินการถนอมอาหารแต่ก็ประสบปัญหา

เกี่ยวกับขาดวัสดุอุปกรณ์ในการถนอมอาหาร ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2545) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับการดำเนินโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนว่า นอกจากนักเรียนจะได้เรียนรู้หนังสือแล้วนักเรียนจะได้วิชาความรู้ด้านการเกษตรแผนใหม่และด้านโภชนาการติดตัวไป อีกทั้งสุขภาพร่างกายแข็งแรง นอกจากนี้โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนยังเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนและคนในชุมชนเมื่อชุมชนมีปัญหาที่สามารถมาหารือกับครูและขอความช่วยเหลือได้และยังได้เขียนเอาไว้อีกว่าความร่วมมือจากทุกส่วนในการพัฒนาจำเป็นต้องส่งเสริมหรือสนับสนุนในส่วนต่างๆที่ชุมชนไม่สามารถผลิตได้เองหรือขาดแคลน เช่น เทคโนโลยี ความรู้ วัสดุอุปกรณ์และงบประมาณในการดำเนินการบางส่วน ซึ่งทั้งหมดนี้จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือและประสานงานจากทุกส่วนคือภาครัฐและเอกชน โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีผลผลิตทางการเกษตรมากเพียงพอที่เหลือจากการประกอบอาหาร และรับประทานแล้วนำมาถนอมอาหารได้เนื่องจากปัญหาเรื่องโรคระบาดในสัตว์เลี้ยง พื้นที่มีน้อยไม่เพียงพอในการปลูกพืชผักและไม้ผล ไม่มีผลผลิตเพียงพอกับความต้องการของโรงเรียนที่จะนำไปประกอบอาหารและรับประทาน อีกประการหนึ่งคือการเคลื่อนน้ำในการเกษตรโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงฤดูแล้งระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนมิถุนายนของทุกปี ซึ่งแนวคิดในการแก้ไขปัญหาโดยการให้ผู้ปกครองหรือคนในชุมชนมาร่วมทุกกิจกรรม มีการแจกจ่ายสัตว์พันธุ์และเมล็ดพืชผักและกล้าไม้ผลให้ผู้ปกครองหรือคนในชุมชนไปปลูกที่บ้านเมื่อมีผลผลิตก็นำมาส่งคืนหรือแบ่งปันให้กับทางโรงเรียนเมื่อมีมากก็สามารถนำมาถนอมอาหารเก็บไว้ได้ คล้ายคลึงกับ สมพงษ์ แสนเกียรติคุณ (2537) ได้ศึกษาการจัดอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตชุมชนไทยภูเขา พบว่า โรงเรียนจะต้องพยายามผลิตผลผลิตทางการเกษตรมาสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันโดยความร่วมมือจากชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้ชุมชนและผู้ปกครองเป็นเจ้าของร่วมกับโรงเรียนทั้งกิจกรรมประกอบอาหารกลางวันและผลิตวัตถุดิบในการประกอบอาหารของโรงเรียน

ทางด้านการดำเนินการประกอบอาหารกลางวันและอาหารเสริมที่มีคุณค่าและถูกสุขลักษณะครูใหญ่และครูที่รับผิดชอบโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค 3 เห็นว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักโภชนาการให้แก่ผู้ปกครองที่มาร่วมประกอบอาหาร

กลางวันและอาหารเสริมนม แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในสังกัด กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค 3 ให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ความเข้าใจกับ ผู้ที่จะเข้ามาร่วมกิจกับในการประกอบอาหารกลางวันและอาหารเสริมเพื่อเขาเหล่านั้นจะได้ นำความรู้ ทักษะนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน อันจะเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นสามารถ เลือกรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการและถูกสุขลักษณะสอดคล้องกับสำนักงาน โครงการ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2545) ที่กล่าวถึงจุดมุ่งเน้นของโครงการเกษตร เพื่ออาหารกลางวันที่จะต้องให้นักเรียน ครู และผู้ปกครองได้ร่วมกันทำการเกษตรภายในโรงเรียน แล้วนำผลผลิตมาประกอบอาหารกลางวัน โดยสมเด็จพระเทพราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานเงิน สิ่งของ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และวัสดุอุปกรณ์การประกอบอาหารให้แก่โครงการ การดำเนินโครงการนี้นอกจากจะช่วยแก้ปัญหาอาหารกลางวันแล้วยังทำให้เด็กนักเรียน และผู้ปกครองได้รับความรู้ด้าน โภชนาการและการเกษตรแผนใหม่ที่จะสามารถนำไป ประกอบใช้ในชีวิตประจำวันต่อไปการประกอบอาหารกลางวัน อาหารเสริมนม และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

และการดำเนินการจัดการเรียนการสอนเรื่องการเกษตรและโภชนาการในโรงเรียน ครูใหญ่ และครูที่รับผิดชอบอาหารกลางวันในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกอง บังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค 3 เห็นว่าโรงเรียนทุกโรงเรียนจัดให้มีการเรียนการสอน เรื่องการเกษตรและโภชนาการ แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในสังกัด กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค 3 ได้พยายามให้นักเรียนมีโอกาสได้เรียนรู้ด้าน การเกษตรแผนใหม่ อันมีความจำเป็นและจะสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้หลังจาก ที่จบการศึกษาเพราะถือว่าอาชีพเกษตรกรรมนั้นเป็นอาชีพหลักเป็นอาชีพดั้งเดิมของคนไทย เราและก็ถือว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับคนไทยเราทุกคนที่จะดำรงชีพอยู่ได้บนผืนแผ่นดินไทย ที่ได้ชื่อเป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ อีกด้านหนึ่งที่เด็กนักเรียนได้รับและได้เรียนรู้คือด้าน โภชนาการสุขภาพร่างกายของคนเราจะสมบูรณ์ แข็งแรงจะต้องได้รับอาหารที่มีคุณค่าทาง โภชนาการและถูกสุขลักษณะ ทางโรงเรียนได้มีการดำเนินการทั้งจัดให้มีการเรียนการสอนถึง แม้ว่าครูตำรวจตระเวนชายแดนจะยังขาดความรู้ ทักษะในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้และ แผนการสอนและโดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองทุกคน ตรงกับ จิรัชติภรณ์ ไหนาค (2537) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกิจกรรม

การเรียนการสอนการเกษตรอาหารกลางวันในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการกำหนดการสอนโดยบูรณาการกิจกรรมการเรียน การสอนให้สัมพันธ์กับกลุ่มประสบการณ์ต่างๆให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงและนำชุมชนเข้ามามี ส่วนร่วมทั้งครู ผู้ปกครองและชุมชนในท้องถิ่นให้การสนับสนุนเป็นอย่างดีและสำนักงานโครงการ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2545) ได้กล่าวถึงผลที่นักเรียนจะได้รับ จากโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันว่านอกจากนักเรียนจะได้เรียนรู้จากหนังสือแล้ว นักเรียนจะได้รับความรู้ด้านการเกษตรแผนใหม่และด้าน โภชนาการติดตัวไปอีกทั้งมีสุขภาพที่ แข็งแรง ทางสำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี (2547) กล่าวเอาไว้ว่ากิจกรรมการผลิตทางการเกษตรนอกจากจะนำผลิตที่ได้มาประกอบอาหารกลางวันให้กับนักเรียนรับประทานแล้วยังเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้วิชาการเกษตร แผนใหม่ ซึ่งเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนผสมผสานกับวิชาการเกษตรแผนใหม่เป็นการ ปลุกฝังลักษณะนิสัยให้กับนักเรียนเน้นอาชีพด้านการเกษตร

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาการดำเนินโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนตำรวจ ตระเวนชายแดน สังกัดกองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค 3 มีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องน้ำ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อผลผลิตด้านการเกษตร โรงเรียนควรที่จะต้องมีการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนและจัดหาแหล่งน้ำ ที่จะนำมาใช้ให้เพียงพอตลอดปีและนำแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เกี่ยวกับ โครงการสร้างฝายต้นน้ำขนาดเล็ก(ฝายแม้ว)เพื่อสร้างความสมบูรณ์ของป่าไม้อันเป็น แหล่งต้นน้ำลำธาร

1.2 ปัญหาเรื่องการระบาดของโรคไข้หวัดนก เป็นปัญหาของประเทศไทยและ นานาประเทศซึ่งเป็นอันตรายต่อการเลี้ยงสัตว์ปีก ผู้เลี้ยงและผู้ที่มีโอกาสสัมผัส โรงเรียนที่มีการ เลี้ยงไก่ เป็ด เป็นสัตว์ที่มีโอกาสที่จะเป็นโรคไข้หวัดนกและจะเป็นอันตรายต่อนักเรียน ต่อคนในชุมชน ทุกโรงเรียนควรตระหนักและให้ความสำคัญต่อโรคดังกล่าวควรที่จะหลีกเลี่ยงหรือหยุดเลี้ยงประเภทสัตว์ปีก มีการวางแผนพิจารณาสัตว์ชนิดอื่นมาเลี้ยงทดแทน เช่น กบ กระจับปี่ ปลา สุนัข เป็นต้น

1.3 พื้นที่ในการเพาะปลูกมีความสำคัญต่อการผลิตพืชผัก ผลไม้ ถั่วเมล็ดแห้ง ที่จะนำมาใช้ประกอบอาหารและถนอมอาหาร โรงเรียนควรที่จะต้องพิจารณาวางแผนในการจัดหาพื้นที่ในการเพาะปลูกให้เพียงพอและเหมาะสม หรือขอใช้พื้นที่ของผู้ปกครองในการเพิ่มผลผลิต

1.4 ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนด้านการเกษตร เป็นปัญหาที่สืบเนื่องมาจากครูยังขาดทักษะและความรู้เรื่องการจัดการเรียนการสอนวิชาเกษตร ผู้บังคับบัญชาควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการศึกษาต่อ จัดอบรมและศึกษาดูงานในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบบูรณาการและประสบผลสำเร็จ

1.5 นำภาชนะที่ใช้แล้วมาปรับใช้ใหม่ในการถนอมอาหารของโรงเรียนเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนภาชนะที่ใช้ในการถนอมอาหาร เช่น ขวดแก้ว กล่องพลาสติก เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้นักเรียนเกิดภาวะทุพโภชนาการในโรงเรียน ดำรวจตระเวนชายแดนที่มีปัญหานักเรียนขาดสารอาหาร

2.2 ควรมีการศึกษาพัฒนาการของเด็กนักเรียนด้านสุขภาพอนามัยหลังจากที่ได้รับประทานอาหารกลางวัน ตามโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันที่โรงเรียนดำเนินการ